مقاله پژوهشی

مدل‌یابی معادلات ساختاری تأثیر حمایت خانواده بر پیشرفت تحصیلی با نقش واسطه‌ای خودکارآمدی مسیر شغلی در دانشجویان پیراپزشکی

محمدرضا گل محمدی، یاسر رضاپور میرصالح*، مجتبی سلطانی، مریم نادری

چکیده

مقدمه: پیشرفت تحصیلی از مهم‌ترین مشکلات فراروی نظام آموزشی دانشگاه‌ها است که بررسی عوامل تأثیرگذار بر آن، اهمیت به سزایی دارد. از این‌رو، پژوهش حاضر، با هدف مدل‌یابی معادلات ساختاری تأثیر حمایت خانواده بر پیشرفت تحصیلی با نقش واسطه‌ای خودکارآمدی مسیر شغلی در دانشجویان پیراپزشکی انجام شد.

روش‌ها: روش پژوهش، همبستگی از نوع معادلات ساختاری بود. جامعه آماری این پژوهش شامل کلیه دانشجویان دانشکده‌های پیراپزشکی استان یزد در سال تحصیلی ۱۴۰۱-۱۴۰۰ بود که از این میان، برای نمونه پژوهش، ۳۰۰ نفر به روش نمونه‌گیری در دسترس انتخاب شدند. داده‌های پژوهش با استفاده از پرسشنامه‌های خودکارآمدی در تصمیم‌گیری شغلی، حمایت اجتماعی (مقیاس خانواده) و سنجش معدل دانشجو در ترم گذشته جمع‌آوری و با استفاده از نرم‌افزارهای آماری SPSS-23 و AMOS-22 جهت مدل‌یابی ساختاری تجزیه و تحلیل شدند.

نتایج: اثر مستقیم حمایت خانواده بر خودکارآمدی مسیر شغلی ($P<۰/۰۵$ و $\beta=۰/۲۳۶$) و پیشرفت تحصیلی ($P<۰/۰۵$ و $\beta=۰/۱۶۱$) معنادار بوده است. همچنین، اثر مستقیم خودکارآمدی مسیر شغلی بر پیشرفت تحصیلی معنادار بوده است ($P<۰/۰۱$ و $\beta=۰/۴۴۵$). علاوه بر این، اثر غیرمستقیم حمایت خانواده بر پیشرفت تحصیلی به‌واسطه‌ی متغیر خودکارآمدی مسیر شغلی معنادار بوده است ($P<۰/۰۱$ و $\beta=۰/۱۰۵$).

نتیجه‌گیری: بنابراین، بر طبق نتایج بدست آمده از این پژوهش، می‌توان با ارتقای حمایت خانواده و بهبود خودکارآمدی مسیر شغلی دانشجویان، زمینه پیشرفت تحصیلی آنان را مهیا نمود.

واژه‌های کلیدی: پیشرفت تحصیلی، حمایت خانواده، خودکارآمدی مسیر شغلی، دانشجویان

مجله ایرانی آموزش در علوم پزشکی/ آذر ۱۴۰۲؛ ۲۳ (۲۹): ۱۸۵ تا ۱۹۵
DOI:10.48305/23.0.185

مقدمه

بهبود نظام‌های آموزشی به‌دلیل اهمیت ویژه آموزش در رشد شخصی و حرفه‌ای افراد جامعه، یکی از اهداف مهم هر کشوری محسوب می‌شود که در این بین، نظام‌های دانشگاهی به‌دلیل اینکه از طریق دانشگاه، کوشش‌های آموزشی برای رشد مهارت‌هایی صورت می‌گیرد که موفقیت شغلی آینده دانشجویان را تضمین می‌کند، مورد

* **نویسنده مسؤول:** دکتر یاسر رضاپور میرصالح (دانشیار)، گروه مشاوره، دانشکده علوم انسانی و اجتماعی، دانشگاه اردکان، اردکان، یزد، ایران. y.rezapour@ardakan.ac.ir
محمدرضا گل محمدی (کارشناسی ارشد)، گروه مشاوره شغلی، دانشکده علوم انسانی و اجتماعی، دانشگاه اردکان، اردکان، یزد، ایران. (r3z4ss@gmail.com)؛ دکتر مجتبی سلطانی (دکتری)، گروه مشاوره شغلی، مرکز مشاوره دانشجویی، دانشگاه علوم پزشکی سمنان، سمنان، ایران. (soltani8@gmail.com)؛ مریم نادری (کارشناسی ارشد)، گروه روانشناسی، دانشکده علوم انسانی و اجتماعی، دانشگاه اردکان، اردکان، یزد، ایران. (mnaderi394@gmail.com)

تاریخ دریافت مقاله: ۱۴۰۱/۹/۵، تاریخ اصلاحیه: ۱۴۰۲/۵/۲۴، تاریخ پذیرش: ۱۴۰۲/۹/۲۱

[Downloaded from ijme.mui.ac.ir on 2026-11-12]
[DOI: 10.48305/23.0.185]

توجه خاص و ویژه‌ای قرار دارند(۱). بنابراین، بهینه‌سازی فرآیند یاددهی-یادگیری از طریق مطالعه‌ی متغیرهای مؤثر بر این فرآیند حائز اهمیت می‌باشد(۲). یکی از مهم‌ترین مسئله‌هایی که در دانشگاه مطرح است، مسئله‌ی پیشرفت تحصیلی دانشجویان است که نقش تعیین‌کننده‌ای در جنبه‌های مختلف زندگی آنان از جمله کسب شغل، جایگاه اجتماعی مناسب و بهبود رضایت خاطر دارد(۳). در همین راستا، روانشناسان، ضرورت توجه به عوامل اثرگذار بر پیشرفت تحصیلی دانشجویان را در نظام‌های آموزشی مهم دانسته‌اند؛ چرا که پیشرفت تحصیلی ارتباط مؤثری با یادگیری مهارت‌ها، راهبردها و رفتارها دارد(٤)؛ و به‌عنوان یک متغیر چندبُعدی، نه تنها از ساختارهای دانش و فرایندهای پردازش اطلاعات تأثیر می‌پذیرد(٥)؛ بلکه با مؤلفه‌های روانشناختی، شخصیتی و اجتماعی نیز مرتبط است(٦).

با این حال، از بین دانشجویان رشته‌های مختلف، بررسی پیشرفت تحصیلی دانشجویان پیراپزشکی و عوامل اثرگذار بر آن از اهمیت به‌سزایی برخوردار است(۷)؛ به این سبب که پیامدهای شکست تحصیلی این دسته از دانشجویان، به‌طور مستقیم و قابل توجهی بر اقدامات بهداشتی-درمانی آنان در آینده‌ی شغلی‌شان، تأثیر می‌گذارد(۸). از این‌رو، به‌منظور پیشگیری از اقدامات نامطلوب درمانی غیرقابل جبران در آینده‌ی شغلی این دسته از دانشجویان، وجود پژوهش‌هایی که بتواند نقش عوامل اثرگذار بر پیشرفت تحصیلی این دسته از دانشجویان را شناسایی نمایند، ضروری به‌نظر می‌رسد(۹). پژوهش‌های متعددی حکایت از آن دارند که تنوعی از عوامل همچون سلامت جسمی-روانی، احساس تنهایی، افسردگی، اضطراب، استرس، ارتباط ضعیف با دوستان، سازگاری اجتماعی، عزت نفس پایین، انگیزش تحصیلی پایین، کمال‌گرایی منفی، شرایط خانواده، وضعیت اقتصادی خانواده و... می‌تواند بر پیشرفت تحصیلی دانشجویان پیراپزشکی تأثیرگذار باشد(۱۰تا۱۲).

از بین عوامل مطرح شده، به عقیدهٔ وِرنر، روابط خانوادگی قوی و حمایت والدینی به یادگیرندگان کمک می‌کند تا به این باور برسند که زندگی آنان معنی‌دار بوده و آنها بر زندگی خود کنترل دارند و می‌توانند از پس مشکلات تحصیلی خود برآیند و به موفقیت تحصیلی دست یابند(۱۳). بر این اساس، به نظر می‌رسد یکی از عواملی که می‌تواند پیشرفت تحصیلی دانشجویان پیراپزشکی را تحت تأثیر قرار دهد، حمایت خانواده است(١٤). حمایت‌های خانواده احتمالاً می‌تواند به‌صورت مستقیم بر پیشرفت تحصیلی افراد تأثیرگذار باشد(١٥). روابط نادرست عاطفی پدر و مادر، ناسازگاری میان اعضای خانواده، افراط و تفریط در حمایت از مسائل مهمی هستند که نقش اساسی در شکست تحصیلی یادگیرندگان دارد(١٦). بنابراین، خانواده با حمایت‌های عاطفی و مالی، ارزش‌ها و انتظاراتشان را به فرزندان انتقال می‌دهند که این مسئله می‌تواند رشد مسیر تحصیلی و شغلی فرزندان را تحت تأثیر قرار دهد(۱۷). شواهد بسیاری وجود دارد که والدین بر رشد مسیر تحصیلی و شغلی فرزندانشان تأثیر می‌گذارند(۱۸تا۲۱). در این زمینه می‌توان به رابطه حمایت خانواده و پیشرفت تحصیلی و شغلی(۱۹و۲۲)، حمایت خانواده و خودکارآمدی مسیر شغلی(۲۳تا۲۵)، سبک فرزندپروری و خودکارآمدی تصمیم‌گیری مسیر شغلی(۱۸و۲٦) اشاره کرد.

از سوی دیگر، پیشرفت تحصیلی دانشجویان پیراپزشکی علاوه بر تأثیرپذیری از حمایت خانواده می‌تواند تحت - تأثیر احساس خودکارآمدی مسیر شغلی آنان باشد(۲۷). بنابر نظر بندورا (Bandura)، خودکارآمدی توان سازنده‌ای است که به وسیله‌ی آن، مهارت‌های شناختی، اجتماعی، عاطفی و رفتاری برای تحقق اهداف مختلف، به‌گونه‌ای اثربخش سازماندهی می‌شوند(۲۸). یکی از مفاهیم مرتبط با خودکارآمدی، خودکارآمدی مسیر شغلی است که خودکارآمدی مسیر شغلی است که به منظور توصیف باورهای فرد نسبت به توانایی خویش در

[Downloaded from ijme.mui.ac.ir on 2026-11-12]
[DOI: 10.48305/23.0.185]

انجام وظایف مختلف مسیر شغلی و رفتارهای مرتبط با تصمیم‌گیری مسیر شغلی، به‌کار می‌رود(۲۹). در حقیقت، خودکارآمدی مسیر شغلی به میزان باور فرد نسبت به اینکه می‌تواند وظایف مسیر شغلی خود را به صورت کامل و درست با موفقیت انجام دهد، اشاره دارد(۳۰). پژوهش‌های متعددی تأثیر خودکارآمدی مسیر شغلی را بر پیشرفت تحصیلی به‌صورت غیرمستقیم تأیید کرده‌اند، از جمله: تأثیر خودکارآمدی شغلی بر رضایت تحصیلی(۳۱) و تأثیر خودکارآمدی تصمیم‌گیری شغلی بر عملکرد تحصیلی(۳۲).

بنابراین، همانطور که اشاره شد متغیرهای حمایت خانواده و خودکارآمدی مسیر شغلی می‌توانند پیشرفت تحصیلی را در دانشجویان تحت تأثیر قرار دهند. امروزه یکی از دغدغه‌های مهم جوامع، پیشرفت و موفقیت تحصیلی است. از این‌رو، شناسایی عوامل مؤثر بر پیشرفت تحصیلی و راه‌های رسیدن به موفقیت در تحصیل نیاز به بررسی دارد. بر این اساس، پژوهشگر با انجام این پژوهش در نظر دارد تا با ارائه یک مدل ساختاری، به بررسی برازش مدل ساختاری پیش‌بینی پیشرفت تحصیلی براساس حمایت خانواده با در نظر گرفتن نقش میانجی خودکارآمدی مسیر شغلی بپردازد.

روش‌ها

روش پژوهش حاضر، همبستگی از نوع معادلات ساختاری بود. جامعه آماری این پژوهش شامل کلیه دانشجویان دانشکده‌های پیراپزشکی استان یزد در سال تحصیلی ۱۴۰۰-۱۴۰۱ بود. در این پژوهش با مدنظر قرار دادن حد بالای نسبت حجم نمونه به تعداد متغیرهای مشاهده شده و پارامترهای آزاد (نسبت ۲۰به۱)، پیچیدگی مدل، روش برآوردهای پارامترهای آزاد (برآورد حداکثر درست‌نمایی (نیاز داشتن به حجم نمونه بالا)، حجم داده‌های مفقود (کم‌تر از ۵درصد) و رابطه نرمالیتی چندمتغیره با حجم نمونه (به ازای هر پارامتر ۱۵ نمونه) اصل بر این گذاشته شده است که حجم نمونه‌ی ۳۰۰ نفره کفایت لازم را دارد. با توجه به احتمال ناقص تکمیل شدن برخی از پرسشنامه‌ها، ۵۰ پرسشنامه بیش‌تر از حجم نمونه، توزیع کردیم تا اگر از ۳۰۰ پرسشنامه توزیع شده، پرسشنامه‌ای ناقص بود با این ۵۰ پرسشنامه جایگزین و جبران شود تا طبق حجم نمونه، همان ۳۰۰ پرسشنامه وارد تحلیل شوند. بنابراین ۳۵۰ پرسشنامه توزیع شد.

شرکت‌کنندگان به روش نمونه‌گیری در دسترس با توجه به ملاک‌های ورود و خروج از پژوهش انتخاب شدند. معیارهای ورود به پژوهش عبارت بودند از: ۱-دانشجوی رشته پیراپزشکی، ۲-انتخاب حداقل دوازده واحد درسی و داشتن معدل، ۳-زندگی با پدر و مادر، ٤-تمایل به شرکت در پژوهش. همچنین ملاک‌های خروج از پژوهش عبارت بودند از: ۱-طلاق والدین، ۲-دانشجویان ترم دوم به بعد؛ به این سبب که برای بررسی پیشرفت تحصیلی دانشجویان، از معدل آنان در ترم گذشته استفاده شد. ۳-تکمیل ناقص هر کدام از پرسشنامه‌ها ٤-دانشجو از زمان تولد خویش از نعمت خانواده محروم باشد. گردآوری اطلاعات در این پژوهش، به روش میدانی و به کمک پرسشنامه بود؛ بدین‌صورت که پس از کسب مجوز از معاونت آموزشی دانشکده‌های پیراپزشکی دانشگاه علوم پزشکی یزد و هماهنگی با مسئولین آموزش دانشکده‌های موردنظر جهت انتخاب نمونه و حصول اطمینان در خصوص محرمانه ماندن اطلاعات دانشجویان، پرسشنامه‌ها در اختیار دانشجویان قرار داده شد.

در این پژوهش، از پرسشنامه‌های خودکارآمدی تصمیم‌گیری شغلی، حمایت اجتماعی (مقیاس خانواده) برای جمع‌آوری داده‌ها استفاده شد.

پرسشنامه خودکارآمدی تصمیم‌گیری شغلی (Career Decision Self-efficacy Questionnaire): فرم کوتاه این مقیاس که توسط بتز (Betz) و همکاران، به منظور ارزیابی باور فرد در مورد اینکه آیا قادر است با موفقیت، تکالیف لازم برای تصمیم‌گیری شغلی را به انجام برساند،

[Downloaded from ijme.mui.ac.ir on 2026-11-12]
[DOI: 10.48305/23.0.185]

طراحی شده است، دارای ۲۰ سؤال بوده و شامل ۵ خرده‌مقیاس خودارزیابی صحیح، جمع‌آوری اطلاعات شغلی، انتخاب هدف، برنامه‌ریزی برای آینده و حل مسئله است. طیف نمره‌گذاری این پرسشنامه بر اساس لیکرت پنج‌گزینه‌ای (کاملاً موافقم=۵؛ موافقم=٤؛ نسبتاً موافقم=۳؛ مخالفم=۲ و کاملاً مخالفم=۱) است(۳۳). در پژوهشی، پایایی آن با استفاده از روش آلفای کرونباخ ۰/۹۳ به دست آمده است و روایی محتوای این پرسشنامه نیز توسط پنج نفر از اساتید روانشناسی و مشاوره تأیید و ضریب توافق بین آنها ۷٦درصد گزارش شده است(۳٤).

پرسشنامه حمایت اجتماعی (مقیاس خانواده) (Social Support Questionnaire (Family)): این مقیاس توسط هلر و پروسیدانو (Heller & Procidano)، با هدف سنجش میزان حمایت اجتماعی از سوی خانواده طراحی شده است که دارای ۲۰ سؤال بوده و نمره‌گذاری آن به‌صورت صفر و یک می‌باشد. هلر و پروسیدانو هماهنگی درونی این پرسشنامه با ضریب آلفای ۰/۹۰ بسیارمطلوب گزارش کرده‌اند(۳۵). در پژوهشی خارجی، آلفای نهایی برای این پرسشنامه بین ۰/۸۸ تا ۰/۹۱ گزارش شده و از روایی همزمان خوبی برخوردار بوده است(۳٦). در ایران نیز، در پژوهشی، پایایی این پرسشنامه با ضریب آلفای کرونباخ، ۰/۸۷ گزارش شده است(۳۷).

پیشرفت تحصیلی (Academic Achievement): در این پژوهش، پیشرفت تحصیلی دانشجویان به وسیله معدل دانشجویان در ترم گذشته سنجیده شده است.

ملاحظات اخلاقی در این مطالعه به‌طور کامل رعایت شد؛ اهداف پژوهش برای شرکت‌کنندگان توضیح داده شد و بعد از کسب رضایت شفاهی شرکت در مطالعه، از آنها درخواست شد تا با صداقت کامل و دقت، به پرسشنامه‌ها پاسخ دهند. همچنین، به آنها این اطمینان داده شد که پاسخ‌های داده شده، محرمانه خواهند بود. جهت تجزیه و تحلیل داده‌های پژوهش از نرم‌افزار آماری SPSS-23 در سطح توصیفی جهت بررسی میانگین و انحراف استاندارد متغیرهای پژوهش و در سطح استنباطی جهت بررسی ضریب همبستگی پیرسون و نرم‌افزار آماری AMOS-22 جهت بررسی برازش مدل پژوهش استفاده شده است.

نتایج

در این پژوهش، ۳۵۰ پرسشنامه بین دانشجویان توزیع شد که با توجه به ناقص بودن تکمیل شده برخی پرسشنامه‌ها (نرخ بازگشت ۸٦درصد)، درنهایت ۳۰۰ پرسشنامه برای تجزیه و تحلیل جمع‌آوری شد. در این پژوهش، از ۳۰۰ دانشجوی شرکت‌کننده، ۷۳/۳درصد آنها (۲۲۰ نفر) دختر و ۲٦/۷درصد آنها (۸۰ نفر) پسر بودند. میانگین و انحراف‌معیار سن دانشجویان ۲۳/۰±۳/۵۳ بود. علاوه بر این، میانگین و انحراف استاندارد متغیر سن (۲۳/۳±۰۰/۵۲)، متغیر پیشرفت تحصیلی (۱٦/۲۳±۲/۱۲)، متغیر حمایت خانواده (۷/۹٦±۵/۲۹)، متغیر خودکارآمدی مسیر شغلی (۵۷/۵۳±۱۹/۳٦)، مؤلفه جمع‌آوری اطلاعات شغلی (۸/۲۲±۳/۲٤)، مؤلفه انتخاب هدف (۱۲/۳۰±٤/۷۹)، مؤلفه برنامه‌ریزی (۱۲/٤٦±٤/٦۸)، مؤلفه حل مسئله (۱۰/٤±٦۳/۵۸) و مؤلفه خودارزیابی صحیح (۱۰/٤±۸۸/۱۸) بوده است.

در این پژوهش، پیش از بررسی فرضیه‌های پژوهش با استفاده از روش تحلیل مسیر و مدل‌یابی ساختاری، به بررسی مفروضه‌های این روش پرداخته شده است. با توجه به مقدار ضریب (Mardia) در پژوهش حاضر، پیش‌فرض نرمال بودن چندمتغیره برای مدل مورد بررسی، برقرار بوده است. یکی دیگر از مفروضه‌های الگویابی تحلیل مسیر، همخطی چندگانه است که در پژوهش حاضر، به این منظور از مقادیر مربوط به دو شاخص (VIF) و (Tolerance) استفاده شده است. با مدنظر قرار دادن نقطه برش مربوط به شاخص‌های Tolerance و VIF به‌ترتیب ۰/٤ و ۲/۵ (بالاتر بودن مقدار شاخص Tolerance از ۰/٤ و پایین‌تر

[Downloaded from ijme.mui.ac.ir on 2026-11-12]
[DOI: 10.48305/23.0.185]

بودن مقدار شاخص VIF از ۲/۵) نتایج این دو شاخص، بیانگر عدم وجود همخطی چندگانه و یا به عبارتی مطلوبیت این مفروضه است.

جدول ۱. ماتریس همبستگی متغیرهای پژوهش

متغیر	پیشرفت تحصیلی	حمایت خانواده	خودکارآمدی مسیر شغلی
پیشرفت تحصیلی	۱		
حمایت خانواده	۰/۲۶۶*	۱	
خودکارآمدی مسیر شغلی	۰/۴۹۲*	۰/۲۳۶*	۱

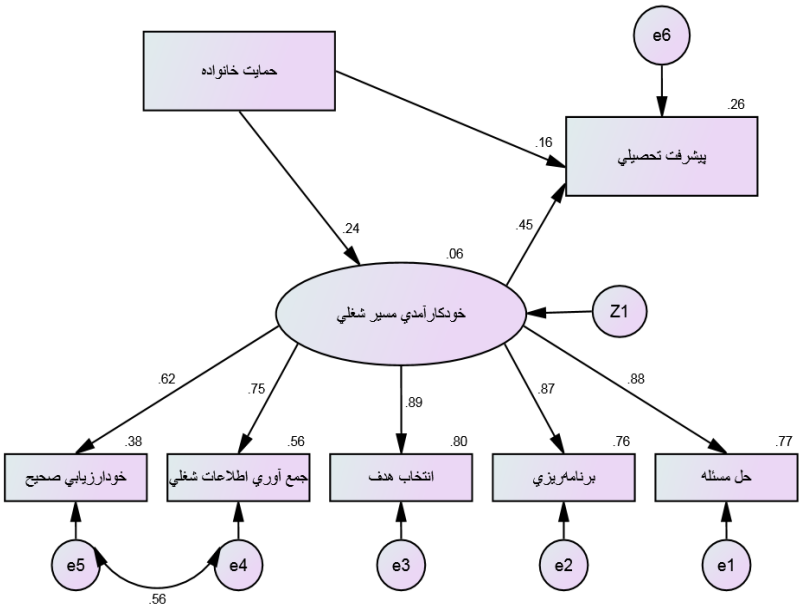
*P<۰/۰۱

در جدول ۱، به ماتریس همبستگی متغیرهای پژوهش پرداخته شده است. طبق نتایج بدست آمده، بین حمایت خانواده و خودکارآمدی مسیر شغلی با پیشرفت تحصیلی رابطه مثبت و معنی‌داری وجود دارد (P<۰/۰۱).

جدول ۲. برآورد شاخص‌های ارزیابی کلیت مدل معادله ساختاری

شاخص	CMIN	DF	CMIN/DF	GFI	NFI	IFI	TLI	CFI	RMSEA
مقدار	۲۷/۱۶۲	۱۲	۲/۲۶۴	۰/۹۷	۰/۹۸	۰/۹۹	۰/۹۸	۰/۹۹	۰/۰۶

در جدول ۲، مهم‌ترین شاخص‌های آزمون برازش الگوی مفهومی پژوهش گزارش شده است. نتایج نشان می‌دهد که شاخص‌های برازش مدل در مجموع از وضعیت مطلوبی برخوردار هستند و مدل مفروض تدوین شده توسط داده‌های پژوهش حمایت می‌شود. به عبارت دیگر، برازش داده‌ها به مدل برقرار است. در شکل (۱) مدل نهایی استاندارد شده پژوهش ارائه شده است.



شکل ۱. مدل معادله ساختاری در حالت استاندارد

[Downloaded from ijme.mui.ac.ir on 2026-11-12]

[DOI: 10.48305/23.0.185]

در ادامه، برای محاسبه اثرات مستقیم، غیرمستقیم و کل متغیرهای مستقل و میانجی بر متغیر وابسته از روش خودگردان‌سازی (*Bootstrap*) در نرم‌افزار *AMOS* استفاده شده که نتایج آن در جدول (٤) ارائه شده است.

[Downloaded from ijme.mui.ac.ir on 2026-11-12]

[DOI: 10.48305/23.0.185]

جدول ۳. برآورد اثرات مستقیم و غیرمستقیم متغیرهای مستقل و میانجی بر پیشرفت تحصیلی

متغیر مستقل	متغیر میانجی	متغیر وابسته	برآورد					
			مستقیم		غیرمستقیم		کل	
			مقدار	*P*	مقدار	*P*	مقدار	*P*
حمایت خانواده	-	خودکارآمدی مسیر شغلی	۰/۲۳۶	۰/۰۱۲**	-	-	۰/۲۶۶	۰/۰۰۹*
	-	پیشرفت تحصیلی	۰/۱۶۱	۰/۰۱۱**	-	-		
	خودکارآمدی مسیر شغلی	پیشرفت تحصیلی	-	-	۰/۱۰۵	۰/۰۰۹*		
خودکارآمدی مسیر شغلی	-	پیشرفت تحصیلی	۰/۴۴۵	۰/۰۰۳*	-	-	۰/۴۴۵	۰/۰۰۳*

**P<۰/۰۱ *P<۰/۰۵

براساس نتایج جدول ۳ و شکل ۱، اثر مستقیم حمایت خانواده بر خودکارآمدی مسیر شغلی (P<۰/۰۵ و β=۰/۲۳۶) و پیشرفت تحصیلی (P<۰/۰۵ و β=۰/۱۶۱) معنادار بوده است. همچنین، اثر مستقیم خودکارآمدی مسیر شغلی بر پیشرفت تحصیلی معنادار بوده است (P<۰/۰۱ و β=۰/۴۴۵). علاوه بر این، با استفاده از روش بوت‌استرپینگ، اثر غیرمستقیم حمایت خانواده بر پیشرفت تحصیلی به‌واسطه‌ی متغیر خودکارآمدی مسیر شغلی معنادار بوده است (P<۰/۰۱ و β=۰/۱۰۵).

بحث

این پژوهش با هدف مدل‌یابی معادلات ساختاری پیشرفت تحصیلی بر حمایت خانواده با نقش واسطه‌ای خودکارآمدی مسیر شغلی در دانشجویان پیراپزشکی انجام شد. نتایج نشان داد که حمایت خانواده بر خودکارآمدی مسیر شغلی دانشجویان اثر مستقیم معناداری دارد. این یافته با نتایج پژوهش‌هایی که بر نقش خانواده بر مسیر شغلی تأکید داشتند؛ همسو می‌باشد(۱۸و۲۶و۳۸). از جمله، پژوهش جیانگ (Jiang) که نشان داد حمایت خانواده می‌تواند به افراد کمک کند تا محیط شغلی مناسب خود را پیدا کنند و بین حمایت اجتماعی و تواناییشان در حیطه شغلی، ارتباط مثبتی وجود دارد(۲۴). در تبیین این یافته می‌توان چنین مطرح کرد که خانواده با حمایت‌های خویش و انتقال ارزش‌های درست به فرزندان و انتظارات مشخص از آنان می‌تواند بر مسیر شغلی فرزندانشان تأثیرگذار باشند(۳۸). همچنین، براساس نظریه یادگیری اجتماعی خانواده هم می‌تواند به صورت مستقیم با حمایت‌های خود و هم به‌صورت غیرمستقیم از طریق ارتقای سطح خودکارآمدی نوجوانان بر خودکارآمدی شغلی آنان تأثیر بگذارد(۳۹). بدین ترتیب در مداخلاتی که برای خودکارآمدی مسیر شغلی طراحی می‌شوند، باید نقش خانواده لحاظ شود و در این مداخلات بر حضور فعال والدین در فعالیت‌های مسیر شغلی فرزندانشان و همچنین حمایت عاطفی از انتخاب‌ها و تصمیم‌گیری‌های آنان تأکید شود.

همچنین نتایج نشان داد که حمایت خانواده بر پیشرفت تحصیلی دانشجویان اثر مستقیم معناداری دارد. این یافته با نتایج پژوهش‌هایی که نشان دادند کارکردهای خانواده به‌طور مستقیم اثر معنی‌داری بر عملکرد تحصیلی دانشجویان دارد، همسو می‌باشد(۱۵و۱۹و۲۱و۲۳). همچنین، کاسترو (Castro) و همکاران در پژوهشی نشان دادند والدینی که پاسخگوی احساسات و عواطف فرزندان خود هستند و از پیشرفت آن‌ها حمایت می‌کنند، نقش مؤثری در عملکرد تحصیلی آنان دارند(۲۰). بنابراین در تبیین این یافته می‌توان گفت زمانی که والدین، بازخوردهای روشنی نسبت به وظایف تحصیلی فرزندانشان، به‌منظور اکتساب پیامد مطلوب ارائه دهند،

[Downloaded from ijme.mui.ac.ir on 2026-11-12]
[DOI: 10.48305/23.0.185]

این امر می‌تواند به بهبود عملکرد تحصیلی فرزندان بینجامد(۱٤). بنابراین، والدین حمایتگر، با پاسخگویی به نیازهای تحصیلی فرزندانشان و حمایت از خودمختاری و شایستگی آنان می‌توانند سبب علاقه‌مندی فرزندانشان به تحصیل شوند و زمینه لازم را برای پیشرفت تحصیلی آنان در حوزه‌های مختلف علمی فراهم کنند.

علاوه بر این، نتایج نشان داد که خودکارآمدی مسیر شغلی بر پیشرفت تحصیلی دانشجویان اثر مستقیم معناداری دارد. این یافته با نتایج پژوهش‌هایی که بر نقش خودکارآمدی شغلی بر پیشرفت تحصیلی افراد تأکید کرده‌اند، همسو می‌باشد(۳۲و٤۰و٤۱). در تبیین این یافته می‌توان این‌گونه استنباط کرد که خودکارآمدی شغلی به قضاوت افراد دربارهٔ قابلیت‌هایشان برای انجام وظایف شغلی اشاره دارد؛ بدین معنی که هر چه افراد به توانایی‌ها و استعدادهای خود باور داشته باشند، به همان نسبت نیز می‌توانند در مسیر انتخاب‌های تحصیلی و شغلی خود با موفقیت عمل کنند(٤۰). در حقیقت، افرادی که خودکارآمدی شغلی بالایی دارند، علاوه بر اینکه به توانایی‌های خود باور دارند، در انجام وظایف شغلی و تحصیلی خود از هیچ کوششی دریغ نمی‌کنند؛ و وظایف خود را به نحو أحسن انجام می‌دهند که همین مسئله می‌تواند بر پیشرفت تحصیلی و شغلی آنان تأثیر به‌سزایی داشته باشد؛ اما افرادی که خودکارآمدی شغلی پایینی دارند، در انجام وظایف دشوار از خود مقاومت کنند و فکر می‌کنند که توانایی انجام وظایف خود را به‌خوبی ندارند و یا حتی در هنگام انجام تکلیف، احساس دستپاچه شدن می‌کنند(۳۲). از این‌رو، دانشجویانی که خودکارآمدی شغلی بالایی دارند، برای موفقیت و پیشرفت تحصیلی خود تلاش می‌کنند.

در نهایت نتایج نشان داد که حمایت خانواده بر پیشرفت تحصیلی به‌واسطه‌ی متغیر خودکارآمدی مسیر شغلی، اثر غیرمستقیم معناداری دارد. این یافته با نتایج برخی از پژوهش‌ها در این زمینه به‌صورت غیرمستقیم همسو می‌باشد(۲۷و٤۲و٤۳). در تبیین این یافته می‌توان گفت، ساختار خانواده نقش تأثیرگذاری بر تفکر و عملکرد فرزندان در انجام وظایف تحصیلی و شغلی‌شان دارد؛ به این صورت که درجه تشویق و حمایت والدین از فعالیت‌های مستقلانه فرزندانشان، توأم با تقویت باور آنان نسبت به توانایی‌ها و استعدادهای خویش در قالب افزایش خودکارآمدی تحصیلی و شغلی آنان می‌تواند بر پیشرفت تحصیلی فرزندان تأثیر مثبتی داشته باشد(٤۲). در واقع، حمایت همه جانبه خانواده از فرزندان خویش، این باور را به آنان القا می‌کند که می‌توانند از پس تکلیف تحصیلی و شغلی خود به درستی برآیند و به آن خودکارآمدی در مسیر تحصیلی و شغلی دست یابند که زمینه را برای پیشرفت تحصیلی و شغلی آنان فراهم سازد(٤۳). بنابراین، به نظر می‌رسد والدین نقش به‌سزایی در پیشرفت تحصیلی فرزندانشان برعهده دارند؛ به این صورت که به واسطه‌ی ابراز حمایت خود از فرزندانشان و تقویت خودکارآمدی شغلی آنان، می‌توانند مسیر تحصیلی و شغلی فرزندانشان را هموار سازند. در واقع، اگر پدر و مادر، روابط گرم و صمیمانه‌ای با فرزندان دانشجوی خویش داشته باشند و در مسیر تحصیل از آنان حمایت کنند و نیاز به خودکارآمدی تحصیلی و شغلی را در آنان، در حد لزوم و به شکل مطلوب تقویت کنند، دانشجویان نیز با اعتماد به نفس بیش‌تری در جهت حل مشکلات تحصیلی و شغلی خویش گام برمی‌دارند و به این واسطه، پیشرفت تحصیلی و شغلی بالایی نیز تجربه خواهند کرد.

از محدودیت‌های این پژوهش می‌توان به نحوه گردآوری داده‌ها از طریق پرسشنامه و استفاده از روش نمونه‌گیری در دسترس اشاره کرد. گردآوری داده‌ها از طریق پرسشنامه، دارای ماهیت خوداظهاری است؛ لذا ممکن است که اظهارات شرکت‌کنندگان به‌طور دقیق مطابق با آنچه به آن باور دارند، نباشد. همچنین از محدودیت‌های دیگر، اختصاص جامعه آماری به دانشجویان دانشکده‌های پیراپزشکی استان یزد بود که برای به‌دست آوردن نتایج قابل تعمیم، پیشنهاد می‌شود

[Downloaded from ijme.mui.ac.ir on 2026-11-12]
[DOI: 10.48305/23.0.185]

که در مطالعات آتی، به مطالعه‌ی سایر دانشجویان در دانشگاه‌های مختلف پرداخته شود.

نتیجه‌گیری

نتایج این مطالعه حاکی از اثر مستقیم و غیرمستقیم حمایت خانواده به واسطه‌ی خودکارآمدی مسیر شغلی بر پیشرفت تحصیلی دانشجویان پیراپزشکی، دارد. به‌عبارتی، هرچه دانشجویان پیراپزشکی، از حمایت همه جانبه والدین خویش بهره‌مند بودند، خودکارآمدی شغلی بالاتری نیز داشته، و به‌دلیل تلاش بیش‌تر در نتیجه این خودکارآمدی، پیشرفت تحصیلی بالاتری نیز داشتند. از این‌رو، پیشنهاد می‌شود که مراکز مشاوره دانشگاه‌های علوم پزشکی، جلسات آموزشی را در خصوص آشنایی والدین با رشته‌های تحصیلی فرزندشان و مشکلات احتمالی تحصیلی و بالینی که فرزند آن‌ها در طول تحصیل با آن مواجه خواهد شد، برگزار نمایند تا والدین با آگاهی بیش‌تری در روند تحصیل فرزندشان از آن‌ها حمایت‌های لازم را به‌عمل آورند. همچنین می‌توان به والدین آموزش داد با ایجاد محیطی حمایت‌گرایانه و انگیزشی برای فرزندشان، احساس خودکارآمدی شغلی را در آنان تقویت نمایند و از این طریق نیز در جهت پیشرفت تحصیلی فرزندشان بکوشند.

قدردانی

نویسندگان این پژوهش بر خود لازم می‌دارند که از تمامی دانشجویان شرکت‌کننده در این پژوهش، تشکر و قدردانی نمایند. این مطالعه برگرفته از پایان‌نامه کارشناسی ارشد مصوب دانشگاه اردکان (یزد) نویسنده اول، به راهنمایی نویسنده دوم و مشاوره نویسنده سوم می‌باشد. نویسنده چهارم در جمع‌آوری مطالب نظری و آماده‌سازی مقاله مشارکت داشته است. این مطالعه با شناسه اخلاق IR.YAZD.REC.1400.041 در کمیته اخلاق دانشگاه یزد مورد تأیید قرار گرفته است.

منابع

1. Hatami J, Taghizade A, Ziyaeemehr A, Saedi N. Factors affecting academic achievement of high school students in distance education centers in Kashan. Quarterly of Iranian Distance Education Journal. 2018; 1(3): 17-28.
2. Martínez IM, Peñalver J, Meneghel I. Take care of well-being: how facilitators and engagement predict performance of university students. Mult J Edu Soc & Tec Sci. 2016; 3(1): 100-17.
3. Safaee M, Rezaei AM, Talepasand S. [Predict academic performance based on family support, friends support and others support: the mediating role of academic self-efficacy, academic resilience and scademic engagement]. Quarterly of Educatinal Psychology. 2019; 15(52): 239-68.[Persian]
4. Akgündüz D, Akınoğlu O. [The impact of blended learning and social media-supported learning on the academic success and motivation of the students in science education]. Egitim ve Bilim. 2017; 42(191): 69-90.[Turkish]
5. Sivrikaya AH. The relationship between academic motivation and academic achievement of the students. Asian Journal of Education and Training. 2019; 5(2): 309-15.
6. Newcombe NS, Ambady N, Eccles J, Gomez L, Klahr D, Linn M, et al. Psychology's role in mathematics and science education. American Psychologist. 2009; 64(6): 538-50.
7. Kouchakzadeh-Talami S, Namazi A, Alizadeh SH. [The correlation between emotional intelligence and academic achievement on nursing and midwifery students]. Iran Journal of Nursing. 2016; 29(102): 1-10.[Persian]
8. Sadeghi-Movahed F, Molavi P, Samadzadeh M, Shahbazzadegan B, Yousefi K. [The study of individual and environmental factors affecting achievement of Ardabil medical students]. Journal of Health and Care. 2013; 15(3): 38-47.[Persian]
9. Rahimi B, Kazemi N, Mohammadpour Y, Rahmatnejad L, Jabbari N. [Evaluation of the faactors affecting students academic failure in Urmia university of medical science]. Nursing and Midwifery Journal. 2013; 11(8): 614-21.[Persian]

[Downloaded from ijme.mui.ac.ir on 2026-11-12]

[DOI: 10.48305/23.0.185]

10. SharifiSarasiabi K, Dorri M, NajafiAsl M, HeydariHengami M. [Investigating the realationship between adjustment factors and academic achievement of students (paramedical, nursing and midwifery) Hormozgan university of medical sciences in 2017-2018]. Development Strategies in Medical Education. 2021; 8(2): 52-63.[Persian]
11. Zaheri A, Eshaghi Z, Kheiri S, Ghaderi H. [Investigating the relationship between emotional intelligence and academic achievement and academic motivation in students of Shahrekord Paramedical School in 1397-1398]. Horizons of Medical Education Development. 2021; 12(2): 32-41.[Persian]
12. Avary H, Najafi-Parizi G, Kabir K, Sadati L, Kohan M, RahimzadehKivi M. [Factors a effecting students academic achievement in the Alborz medical sciences faculty of medicine in 2012-2013]. Alborz University Medical Journal. 2015; 4(3): 150-56.[Persian]
13. Li J, Han X, Wang W, Sun G, Cheng Z. How social support influences university students' academic achievement and emotional exhaustion: the mediating role of self-esteem .Learning and Individual Differences. 2018; 61: 120-6.
14. Roksa J, Kinsley P. The role of family support in facilitating academic success of low-income students. Research in Higher Education. 2019; 60(4): 415-36.
15. Kahrazee F, Rigi-Kooteh B. [Relationship between the family function with academic self-regulation among the nursing students]. Education Strategies in Medical Sciences. 2016; 9(3): 186-93.[Persian]
16. Navabinejad Sh. [Moshavereh Ezdevaj v Khanevadeh Darmani]. Tehran: Anjoman Olia Va Morabian; 2017.[Persian]
17. Bergen RJ. Family influences on young adult career development and aspiration [Dissertation]. Denton, Texas: University of North Texas; 2006.
18. Keller BK, Whiston S. The role of parental influences on young adolescents' career development. Journal of Career Assessment. 2008; 16(2): 198-217.
19. Wright SL, PerroneMcGovern KM, Boo JN, White AV. Influential factors in academic and career self-efficacy: Attachment, supports and career barriers. Journal of counseling and development. 2014; 92(1): 36-46.
20. Castro M, Expósito-Casas E, López-Martín E, Lizasoain L, Navarro-Asencio E, Gaviria JL. Parental involvement on student academic achievement: a meta-analysis. Educational Research Review. 2015; 14: 33-46.
21. AllipourBirgani S, Sahaghi H, Moridi J. [The relationship between perceived affective support, academic pleasure and academic achievement in students of Jondishapour university Ahvaz]. Development Strategies in Medical Education. 2015; 2(1): 58-67.[Persian]
22. Wu M. The relationship between parent style, career decision self-efficacy, and career maturity of Asian American college students [Dissertation]. Los Angeles, CA: University of Southern California; 2009.
23. Diemer MA, RasheedAli S. Integrating social class into vocational psychology: theory and practice implications. Journal of Career Assessment. 2009; 17(3): 247-65.
24. Jiang Z. [Social support and career psychological states: an integrative model of person-environment fit]. Journal of Career Assessment. 2015; 25(2): 219-37.
25. Xing X, Rojewski JW. Family influences on career decision-making self-efficacy of chinese secondary vocational students. New Waves - Educational Research & Development. 2018; 21(1): 48-67.
26. Situmorang DD, Salim RM. Perceived parenting styles, thinking styles, and gender on the career decision self-efficacy of adolescents: how & why?. Journal of Heliyon. 2021; 7(3): e06430.
27. Masud H, Ahmad MS, Jan FA, Jamil A. Relationship between parenting styles and academic performance of adolescents: mediating role of self-efficacy. Asia Pacific Education Review. 2016; 17(1): 121-31.
28. Tus J. Self-concept, self-esteem, self-efficacy and academic performance of the senior high school students. International Journal of Research Culture Society. 2020; 4(10): 45-59.
29. Betz NE, Hackett G. Career self-efficacy theory: Back to the future. Journal of Career Assessment. 2006; 14(1): 3-11.
30. Reed AE, Mikels JA, Löckenhoff CE. Choosing with confidence: career self-efficacy and preferences for choice. Judgment & Decision Making. 2012; 7(2): 173-80.
31. Vasile C, Marhan AM, Singer FM, Stoicescu D. Academic self-efficacy and cognitive load in students. Procedia - Social and Behavioral Sciences. 2011; 12: 478-82.
32. Pordelan N, Vakili S. [Predicting academic performance of students using career decision-making self-efficacy, career adaptability, and sleep health]. Quarterly Journal of Career & Organizational Counseling. 2022; 13(49): 93-106.[Persian]

[Downloaded from ijme.mui.ac.ir on 2026-11-12]

[DOI: 10.48305/23.0.185]

33. Betz NE, Klein KL, Taylor KM. Evaluation of a short form of the career decision-making self-efficacy scale. Journal of Career Assessment. 1996; 4(1): 47-57.
34. Sepahmansour M, Oraki M, Yazdani-Kochani S. [Predicting of self-efficacy on job decisions on basis of creativity and thinking styles]. *Journal of Innovation and Creativity in Human Science*. 2020; 9(4): 121-34.[Persian]
35. Procidano ME, Heller K. Measures of perceived social support from friends and from family: Three validation studies. Journal of Community Psychol. 1983; 11(1): 1-24.
36. Scott KM, Collings SC. Gender and the association between mental disorders and disability. Journal of Affect Disord. 2010; 125(1-3): 207-12.
37. Karami J, Bagheri A, Vathghi F. [The relationship between stress and social support and addiction tendency]. Proceedings of the 2th Conference on Psychology and Educational Sciences; 2016 May 19; Shiraz: University Shiraz; 2017. [Persian]
38. Kim B, Jang SH, Jung SH, Lee BH, Puig A, Lee SM. A moderated mediation model of planned happenstance skills, career engagement, career decision self-efficacy and career decision certainty. The Career Development Quarterly. 2014; 62(1): 56-69.
39. Golpich Z, Nazari AM, Tajik-Ismaili A, Kassaei-Isfahani A. [Development of a model of family processes affecting job promotion; grounded theory]. Journal of Women and Families Cultural Educational, 2020; 14(49): 25-54. [Persian]
40. Köseoglu Y. Self-efficacy and academic achievement: a case from Turkey. Journal of Education and Practice. 2015; 6(29): 131-41.
41. Kim M. Family background, students' academic self-efficacy, and students' career and life success expectations. International Journal for the Advancement of Counselling. 2014; 36(4): 395-407.
42. Chan CC. Social support, career beliefs, and career self-efficacy in determination of Taiwanese college athletes' career development. Journal of Hospitality, Leisure, Sport and Tourism Education. 2020; 26: e100232.
43. Garcia PR, Restubog SL, Toledano LS, Tolentino LR, Rafferty AE. Differential moderating effects of student-and parent-rated support in the relationship between learning goal orientation and career decision-making self-efficacy. Journal of Career Assessment. 2012; 20(1): 22-33.

[Downloaded from ijme.mui.ac.ir on 2026-11-12]

[DOI: 10.48305/23.0.185]

Structural Equations Modeling of the Effect of Family Support on Academic Achievement with the Mediating Role of Career Path Self-Efficacy among Paramedical Students

Mohammadreza Golmohammadi[1], Yasser Rezapour Mirsaleh[2], Mojtaba Soltani[3], Maryam Naderi[4]

Abstract

Introduction: *Academic achievement is one of the ~~most~~ important problems faced by the educational system of universities, and it is ~~very~~ important to examine the influential factors. As such, this ~~current~~ study endeavored to model the structural equations of the effect of family support on academic achievement with the mediating role of career path self-efficacy in paramedical students.*

Methods: *The method was structural equation correlation. The research population included all students of paramedical faculties in Yazd province in the 2021-2022academic years, out of which, 300 individuals were selected as the sample by available sampling method. Research data were collected through self-efficacy questionnaires in career decision-making, social support (family scale), and the student's adjusted assessment in the last semester and analyzed using SPSS-23 and AMOS-22 statistical software for structural modeling.*

Results: *The direct effect of family support on career path self-efficacy ($P<0.05$ and $\beta=0.236$) and academic achievement ($P<0.05$ and $\beta=0.161$) was significant. Besides, the direct effect of career path self-efficacy on academic achievement was significant ($P<0.01$ and $\beta=0.445$). Moreover, the indirect effect of family support on academic achievement through the career path self-efficacy variable was significant ($P<0.01$ and $\beta=0.105$).*

Conclusion: *According to the findings, it is possible to prepare the ground for students' academic achievement by promoting family support and improving the self-efficacy of students' career path.*

Keywords: Academic Achievement, Family Support, Career Path Self-Efficacy, Students

Addresses:

1. M.A in Career Counseling Department, Faculty of Humanities and Social Sciences, Ardakan University, Ardakan, Yazd, Iran. Email: r3z4ss@gmail.com
2. (✉) Associate Professor, Department of Counseling, Faculty of Humanities and Social Sciences, Ardakan University, Ardakan, Yazd, Iran. Email: y.rezapour@ardakan.ac.ir
3. PhD in Career Counseling, Student Counseling Center, Semnan University of Medical Sciences, Semnan, Iran. Email: soltani8@gmail.com
4. M.A in Psychology, Department of Psychology, Faculty of Humanities and Social Sciences, Ardakan University, Ardakan, Yazd, Iran. Email: mnaderi394@gmail.com

[Downloaded from ijme.mui.ac.ir on 2026-11-12]

[DOI: 10.48305/23.0.185]